

УДК 342.9

Валентина Натарова,
науковий співробітник відділу розроблення
та вдосконалення форми одягу
Державного науково-дослідного інституту
Міністерства внутрішніх справ України

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА РЕЧОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

З'ясовано місце речового забезпечення в системі матеріально-технічного забезпечення Національної поліції. Розглянуто нормативно-правове регулювання та сутність речового забезпечення працівників Національної поліції України. Визначено структуру речового забезпечення поліцейських. Виокремлено види речового майна в діяльності Національної поліції.

Ключові слова: Національна поліція, матеріально-технічне забезпечення, речове забезпечення, речове майно, однострій поліцейських.

Актуальність теми. Розбудова державності в Україні, охорона прав, свобод і законних інтересів громадян, забезпечення верховенства права в усіх сферах суспільного життя залишається основним напрямом державного розвитку. Одну з головних ролей у реалізації цих завдань відведено Національній поліції України, оскільки її ефективна діяльність є запорукою досягнення правопорядку в суспільстві, що є необхідним підґрунтям для реалізації якісно нових звершень у загальнодержавному масштабі.

Вклад основного матеріалу. Визначальним фактором, який формує ефективність виконання працівником функціональних обов'язків, є належний рівень соціального забезпечення, одним із видів якого є матеріальне, що повною мірою стосується і працівників поліції, які під час виконання службових обов'язків зазнають значних фізичних, психологічних та емоційних перевантажень. Як наслідок, до поліцейських висуваються підвищені вимоги, а саме, щодо їх інтелектуального, морального і культурного рівня, професійних, ділових і особистих якостей, стану здоров'я, стилю життя, соціальних зв'язків. А це, у свою чергу, потребує належного функціонування дієвої системи матеріально-технічного забезпечення, важливим складником якого є речове забезпечення. Важливість ефективного функціонування системи речового забезпечення поліцейських зумовлена впливом цього процесу на якість виконання завдань особовим складом, на запобігання корупції в правоохоронних органах, а також, що особливо важливо сьогодні, на безпеку поліцейських під час виконання ними службових завдань.

На жаль, сучасна система речового забезпечення працівників поліції має численні вади та потребує докорінного реформування. За останні десять років забезпечення форменим обмундируванням працівників органів внутрішніх справ відповідно до затверджених норм забезпечення становило 20 % від загальної потреби за основними видами форменого обмундирування, що негативно відображалось на зовнішньому вигляді працівника міліції та результативності реалізації поставлених службових завдань.

Слід зазначити, що у законодавчій базі стосовно речового забезпечення органів Національної поліції України наявні численні прогалини, неточності та суперечності, а відсутність наукових напрацювань не дозволяє їх швидко та ефективно усунути. Особливо гострою зазначена проблема є сьогодні, коли здійснюється системне реформування правоохоронної системи у тому числі й у напрямі речового забезпечення [1, с. 2].

Вперше форми речового забезпечення українських міліціонерів були встановлені ще у січні 1920 р. відомчими нормативно-правовими актами уповноваженого Головного управління міліції НКВС РСФРР при Всеукраїнському революційному комітеті [2, с. 15].

Зміни, що останнім часом відбуваються в Україні, активізували трансформацію всієї правоохоронної системи, передусім органів внутрішніх справ.

Прийнятий 02.07.2015 Закон України «Про Національну поліцію» відкрив можливості докорінно змінити ситуацію в нашій державі та передбачив утворення нового правоохоронного органу – Національної поліції,

що покликаний забезпечити публічну безпеку і порядок, права і свободи людини, інтереси суспільства і держави.

Вищевказаний Закон визначив правові засади організації та діяльності Національної поліції України, статус поліцейських, а також порядок проходження служби в Національній поліції України. При цьому вказаний Закон, а також прийняті на його реалізацію підзаконні нормативно-правові акти, на жаль, залишили поза увагою належне нормативне регулювання системи речового забезпечення працівників Національної поліції.

Сьогодні це питання розглядається через призму поняття «матеріально-технічного забезпечення» працівників Національної поліції.

Так, відповідно до ст. 105 Закону України «Про національну поліцію» фінансування і матеріально-технічне забезпечення поліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законом [3].

На реалізацію цієї норми Положення про Національну поліцію визначає, що Національна поліція відповідно до покладених на неї завдань організовує і здійснює в установленому порядку матеріально-технічне та ресурсне забезпечення діяльності органів Національної поліції, підприємств, установ та організацій, що належать до сфери її управління, зокрема, приміщеннями, полігонами, засобами зв'язку, транспортними засобами, озброєнням, спеціальними засобами, пально-мастильними матеріалами, одностроєм, іншими видами матеріально-технічних ресурсів, необхідних для виконання покладених на них завдань [4].

Дослідники питань матеріально-технічного забезпечення відзначають, що процес матеріального та технічного забезпечення органів поліції практично завжди був пов'язаний з певними історичними та політичними процесами і відповідно впливав на ефективність і стабільність роботи поліцейських за головними своїми функціями. Це дуже важкий економічно-соціальний процес. За ринкових умов важливою умовою є вивчення кон'юнктури ринку, пошук найбільш вигідних постачальників, встановлення попиту на ресурси і контроль за виконанням умов постачання.

М. Ф. Криштанович, наприклад, до видів матеріально-технічного забезпечення в системі колишніх органів внутрішніх справ відносить забезпечення озброєнням, бойовою та іншою технікою, боєприпасами, засобами зв'язку, транспортними засобами, оперативною та організаційною технікою, речовим, господарським майном, спецодягом, казарменим інвентарем тощо [5, с. 264].

У свою чергу М. С. Бідокова під видами матеріального забезпечення розуміє: грошове забезпечення; забезпечення майном (озброєння, боєприпаси, бойова та інша техніка, засоби зв'язку, криміналістична, оперативна та організаційна техніка, транспортні засоби, запасні частини, паливно-мастильні матеріали, хімічне, інженерне, автотехнічне майно, продовольство, майно продовольчої служби, паперова продукція, речове, господарче, спортивне майно, спецодяг, меблі, казарменний інвентар, наукові та навчальні посібники тощо); пільги та компенсації; соціальне страхування; пенсійне забезпечення; житлове забезпечення; медичне та санаторно-курортне забезпечення [6, с. 24].

Як бачимо, забезпечення речовим майном розглядається як частина матеріально-технічного забезпечення працівників Національної поліції України.

Нами уже відзначалось, що натеper у законодавстві відсутні поняття речового забезпечення працівників Національної поліції України, його зміст, складники, поняття речового майна, яке використовується поліцейськими, та ін.

Наразі формальне розуміння речового забезпечення поліцейських зводиться до забезпечення поліцейських одностроєм, під яким розуміється загальна назва затверджених у встановленому порядку предметів одягу, головних уборів, взуття, білизни, спорядження та знаків розрізнення, які мають особливі відмінні відзнаки (колір, конструкцію, крій, фурнітуру) [7].

Відзначається, що забезпечення поліцейських одностроєм здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України (за винятком поліцейських поліції охорони, яка утримується за рахунок коштів від надання послуг з охорони, які здійснюються на договірних засадах), інших джерел, не заборонених законом, з урахуванням установлених нормами належності строків носіння (експлуатації) предметів однострою [8].

Але таке розуміння, на наш погляд, є дещо звуженим і не охоплює весь зміст поняття «речове забезпечення поліцейських».

У зв'язку з цим для з'ясування сутності даного поняття видається доцільним звернутись до практики інших правоохоронних органів та військових формувань, а також регулювання діяльності колишніх органів внутрішніх справ.

Так, відповідно до Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ одержували грошове і речове забезпечення за нормами, встановленими законодавством [9].

Наказом МВС України від 05.12.2003 № 1489 «Про затвердження Положення про забезпечення речовим майном осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ і військовослужбовців внутрішніх військ МВС України» речове постачання визначалось як забезпечення потреб осіб рядового та начальницького складу, військовослужбовців внутрішніх військ обмундируванням, взуттям, білизною, спорядженням, тканинами для пошиття форменого одягу, знаками розрізнення, фурнітурою, знаменами, теплими речами, постовим одягом, наметами, спеціальним одягом та взуттям, спортивним майном, тканинами для експлуатаційних потреб, обозним майном та спорядженням для службових тварин [10]. Але він був скасований як такий, що не пройшов державну реєстрацію, а новий на тепер відсутній.

Найбільш детально зазначене питання регулюється в Збройних Силах України. Відповідно до Інструкції про речове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України речове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил включає забезпечення:

- обмундируванням, взуттям, натільною і теплою білизною, теплими і постільними речами, спорядженням, спеціальним одягом, предметами індивідуального захисту (окуляри та окуляри-маска захисні балістичні, шоломи та бронежилети балістичні), спеціальним одягом та спорядженням для виконання спеціальних завдань, нагрудними знаками, знаками розрізнення і фурнітурою, ідентифікаційними жетонами, санітарно-господарським, спортивним та гірським спортивним майном, наметами, брезентами, м'якими контейнерами, декоративними тканинами і килимовими виробами;

- матеріалами для пошиття, ремонту та хімічного чищення речового майна (крім розчинників);

- папером, друкарськими машинками, бланками та книгами обліку і звітності по речовій службі, а також іншими бланками та книгами;

- духовими та ударними музичними інструментами для штатних військових оркестрів;

- бойовими прапорами;

- технічними засобами речової служби, а також обладнанням, інструментом, запасними частинами та інвентарним майном для речових ремонтних майстерень і лазне-прального підприємств [11].

Під речовим майном у Національній гвардії України розуміються предмети обмундирування, взуття, білизни, постільних речей, спорядження, спеціального, концерт-

ного та постового одягу, нагрудні знаки і знаки розрізнення, санітарно-господарське, культурно-просвітницьке та спортивне майно, верхолазне спорядження, спеціальне спорядження для службових собак, технічні засоби речової служби та запасні частини до них, інструмент та матеріали для пошиття, ремонту та хімічного чищення речового майна, намети, брезенти, декоративні тканини і килимові вироби, музичні інструменти для штатних військових оркестрів, прапори, папір, канцтовари, бланки та книги обліку і звітності, мило та мийні засоби;

Речове забезпечення включає:

- забезпечення речовим майном та створення належних умов для зберігання окремих предметів речового майна;

- створення та утримання запасів речового майна;

- банно-пральне обслуговування;

- ремонт речового майна;

- ведення управлінського обліку і подання звітності речової служби;

- планування та контроль за витратами матеріальних засобів і бюджетних асигнувань, передбачених на речове забезпечення [12].

У свою чергу в Держприкордонслужбі метою речового забезпечення є задоволення потреб військовослужбовців та працівників у військовій та спеціальній формі одягу, теплих та постільних речах, захисному спорядженні, предметах індивідуального захисту, тканинах, знаках розрізнення військовослужбовців, санітарно-господарському, культурно-просвітницькому майні, спортивному інвентарі та лазне-пральному обслуговуванні [13].

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України метою речового забезпечення визначає задоволення потреб військовослужбовців в обмундируванні, натільній білизні, теплих і постільних речах, спорядженні, спеціальному одязі, знаках розрізнення, спортивному майні, наметах, інших необхідних засобах для належного виконання службових завдань у мирний час та особливий період. До речового майна належить військова форма одягу, тканини для пошиття форменого одягу, знаки розрізнення військовослужбовців, постільні речі, спорядження, спеціальний одяг, спортивний одяг [14].

Речовим забезпеченням працівників Державної кримінально-виконавчої служби є задоволення потреб персоналу у формі одягу, взутті, натільній білизні, теплих і постільних речах, спорядженні, тканинах для пошиття форми одягу, наруківних знаках і знаках розрізнення, спеціальному одязі та взутті, санітарно-господарському майні, постовому

одязі, ремонтних матеріалах, що дає змогу створити необхідні умови для виконання персоналом службових завдань [15].

Для працівників Служби Безпеки України метою речового забезпечення є забезпечення військовослужбовців військовою формою одягу, тканинами для пошиття форменого одягу, натільною білизною, теплими і постільними речами, спорядженням, спеціальним одягом, спеціальним форменим одягом, знаками розрізнення, спортивним майном, наметами, іншими необхідними засобами для належного виконання службових завдань у мирний час та особливий період.

Речове майно визначається як військова форма одягу, тканини для пошиття форменого одягу, знаки розрізнення військовослужбовців, постільні речі, спорядження, спеціальний одяг, спортивне майно, спеціальний формений одяг [16].

Аналіз цих та інших нормативно-правових актів дає підстави зробити висновок, що під речовим забезпеченням розуміється набагато ширший перелік речового майна, ніж формений одяг чи обмундирування.

Враховуючи вищезазначене та особливості організації матеріально-технічного забезпечення поліції, вбачаємо за доцільне сформулювати власне бачення змісту речового забезпечення поліцейських.

Під речовим забезпеченням працівників Національної поліції України пропонується розуміти сукупність нормативних та організаційних заходів спеціально-уповноважених суб'єктів, спрямованих на забезпечення речовим майном працівників Національної поліції України відповідно до встановлених норм і обсягів, які є достатніми для ефективного та своєчасного виконання функціональних обов'язків, що покладаються на органи та підрозділи Національної поліції України.

Система реалізації заходів з речового забезпечення повинна включати в себе такі елементи:

- забезпечення речовим майном та створення належних умов для зберігання окремих предметів речового майна;
- створення та утримання запасів речового майна;
- ремонт речового майна;
- ведення бухгалтерського обліку і подання звітності;
- планування та контроль за витратами матеріальних засобів і бюджетних асигнувань, передбачених на речове забезпечення.

На наш погляд, до речового майна в системі Національної поліції слід відносити:

- однострій поліцейських;
- спеціальні жетони;

- тканини для пошиття форменого одягу;
- спеціальний одяг та взуття для виконання спеціальних завдань;
- спортивне майно;
- тканини для експлуатаційних потреб;
- спорядження для службових тварин (службові коні та собаки);
- канцелярські товари для потреб підрозділів речового забезпечення;
- духові та ударні музичні інструменти для штатних оркестрів;
- інші види матеріальних ресурсів, необхідні для виконання покладених на поліцію завдань.

Підсумовуючи, слід зазначити, що система речового забезпечення працівників Національної поліції потребує подальшого розвитку та постійного вдосконалення. Мати сучасну поліцію без належного речового забезпечення неможливо. Сучасний поліцейський, навіть оснащений ефективною зброєю, спеціальними засобами і технікою, не зможе ефективно виконувати повсякденні службові завдання без належної екіпіровки і організованого речового забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Бакал В. П. Адміністративно-правові засади речового забезпечення працівників органів внутрішніх справ : автореф. дис ... канд. юрид. наук.: 12.00.05. Дніпропетровськ, 2015. 22 с.
2. Делібалтова Ю. В. Матеріальне забезпечення та комплектування кадрів міліції в УРСР у першій половині 20-х років XX ст. Історичний архів. 2011. № 6. С. 13-17.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
4. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-%D0%BF/paran9#n9>.
5. Криштанович М. Ф. Модернізація механізмів державного управління в системі органів внутрішніх справ сучасної України : дис ... д-ра. юрид. наук.: 25.00.02. Львів, 2016. 474 с.
6. Бідюкова М. С. Правове регулювання матеріального забезпечення працівників ОВС : дис ... канд. юрид. наук.: 12.00.05. Харків, 2008. 217 с.
7. Про затвердження Правил носіння однострою поліцейських: наказ МВС України від 19.08.2017 № 718. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17>.
8. Про затвердження норм належності однострою поліцейських (у мирний час): наказ МВС України від 22.06.2016 № 530. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1004-16>.
9. Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ: Постанова Кабінету

Міністрів Української РСР від 29.07.1991 № 114. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/114-91-%D0%BF>.

10. Про затвердження Положення про забезпечення речовим майном осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ і військовослужбовців внутрішніх військ МВС України: наказ МВС України від 05.12.2003 № 1489. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/MVS186?an=339&ed=2010_07_22.

11. Про речове забезпечення військовослужбовців Збройних Сил України: наказ Міністерства оборони України від 29.04.2016 № 232. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0767-16>.

12. Про речове забезпечення Національної гвардії України: наказ МВС України від 07.06.2017 № 503. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0797-17>.

13. Про речове забезпечення військовослужбовців та працівників Державної прикордонної служби України в мирний час та особливий пе-

ріод: наказ МВС України від 31.10.2016 № 1132. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1536-16>.

14. Про речове забезпечення військовослужбовців Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України в мирний час та особливий період: наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 08.12.2017 № 673. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0013-18>.

15. Про забезпечення речовим майном персоналу Державної кримінально-виконавчої служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.08.2013 № 578. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/578-2013-%D0%BF>.

16. Про затвердження Інструкції про речове забезпечення військовослужбовців Служби безпеки України в мирний час та особливий період: наказ Служби Безпеки України від 10.11.2016 № 584. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1639-16>.

Выяснено место вещевого обеспечения в системе материально-технического обеспечения Национальной полиции. Рассмотрены нормативно-правовое регулирование и сущность вещевого обеспечения работников Национальной полиции Украины. Определена структура вещевого обеспечения полицейских. Выделены виды вещевого имущества в деятельности Национальной полиции.

Ключевые слова: Национальная полиция, материально-техническое обеспечение, вещевое обеспечение, вещевое имущество, униформа полицейских.

The place of material support in the logistics system of the National Police is determined. The normative-legal regulation and the essence of material support of employees of the National Police of Ukraine are considered. The structure of the maintenance of police officers is determined. The types of real property in the activities of the National Police are singled out.

Key words: National Police, logistics, property, real estate, uniform police.

